

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
ISSN: 2458 - 9624 (Online)

Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/JRES, 5(2), 101-125, 2018

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (BİNGÖL İLİ ÖRNEĞİ)*

A STUDY OF OPINIONS OF PRESCHOOL TEACHERS ON PROFESSIONAL ETHICS (SAMPLE OF BİNGÖL)

Suna TARKOÇIN¹ ve Betül YILDIZHAN BORA²

¹Bingöl Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Bingöl, Türkiye. e-posta: sunatarkocin@bingol.edu.tr

²Bingöl Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Bingöl, Türkiye. e-posta: bbora@bingol.edu.tr

Gönderim Tarihi: 10.01.2018

Düzeltilme Tarihi: 20.03.2018

Kabul Tarihi: 01.10.2018

Öz

Bu araştırma okul öncesi eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki etik ile ilgili görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsam doğrultusunda Bingöl il merkezinde çalışan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu Bingöl il merkezinde bulunan Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı anasınıfları ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 78 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın temel dayanağı olan veriler, araştırmacı tarafından geliştirilerek öğretmene yöneltilen “Kişisel Bilgi Formu” ve Sakin (2007) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)” aracılığıyla toplanmıştır. Bu araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında; cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı, mezun olunan okul, anne ve babanın öğrenim durumu gibi kıstaslarda da herhangi bir farklılaşma olmadığı; yaş değişkeninde, ölçeğin alt boyutlarından olan demokrasi ve eşitlik boyutu ile adalet ve ahlak boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Etik, Okul öncesi eğitim, Erken çocukluk, Mesleki etik

Abstract

This research was carried out to study the opinions of pre-school teachers on professional ethics. With this purpose in mind, the opinions of preschool teachers working in the city center of Bingöl were taken. The study group of this study is composed of 78 teachers working at the nursery schools and preschools affiliated with the Ministry of National Education, in the city center of Bingöl. The data for the study were collected through the "Personal Information Form" developed by the

*18-21 Ekim 2017 tarihinde 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf için Künye Bilgisi: Tarkoçin, S. & Yıldızhan-Bora, B. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ile ilgili görüşlerinin incelenmesi (Bingöl ili örneği). *JRES*, 5(2), 101-125.

researchers and the "Preschool Teacher's Ethical Behaviors Scale" by Sakin (2007). At the end of this research, it is understood that no difference appeared among preschool teachers' opinions on professional ethics behavior in such factors as gender, occupational seniority, marital status, number of children, the schools graduated from, and educational background of parents. On the other hand, the results of the research reveal that democracy and equality dimensions, and justice and morals dimensions, which are sub-dimensions of the scale, have a significant difference in terms of the age variable. Various suggestions were presented in accordance with the research results.

Keywords: Ethics, Pre-school education, Early childhood, Professional ethics

Giriş

Etik sözcüğünün kökeni Grekçe ‘ethos’, moral sözcüğünün kökeni ise Latince ‘mos’ sözcüklerinden gelir. Bu iki sözcük kelime anlamı olarak töre, gelenek, görenek, huy, mizaç vb. anlamları içerir. Ahlak sözcüğü ise Arapça da hulk kökünden gelir ve o da töre, gelenek, görenek, huy, alışkanlık, vb. anlamları taşır. Buna göre etik ve ahlak sözcükleri, nüanslar gözardı edilirse aynı anlama sahip sözcüklerdir ve onları etimolojilerine göre değil felsefede kazanmış oldukları anlamlara göre ayırırız. Etiğin vasfı herhangi bir ahlak geliştirmek, ahlaklar çokluğuna bir yenisini eklemek ve insanlara bu ahlaka uyulmasını öğütlemek değildir. Tam tersine, etik, ahlak denen fenomeni inceleme alanıdır (Özlem, 2004).

Ahlak ve etik kavramları bazen birbirinin yerine kullanılsada bilimsel açıdan bakıldığında, insanların çoğunluğunun takdir ettiği iyi huyların ve erdemli davranışların pratik hayata yansımaları için ahlak, yaşanan bu ahlak ile ilgili teorik ve felsefi tartışmalar için ise etik kavramının kullanılması daha doğrudur (Yaran, 2010).

Pehlivan-Aydın’a (2001) göre, etik ile ahlakın özdeş olmamasının nedeni, etiğin ahlak felsefesi olması, ahlakın ise etiğin araştırma konusu olmasıdır. Ahlak, kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğru ve yanlışları ve bunlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini belirlerken; etik hem daha soyut kavramlara dayalıdır hem de bu soyut kavramlardan ne anlaşılması gerektiğini tanımlamaya çalışmaktadır. Bu yüzden ahlak, olgusal ve tarihsel olarak yaşanan bir şey olmasına karşın; etik, bu olguya yönelen felsefi disiplinin adıdır (Kale, 2009).

Kant’a (2007) göre; etik ise bir zihniyet felsefesidir, çünkü zihniyet eylemlerimizin ilkelerini oluşturur; zihniyet eylemlerimizin hareketle birleşmesidir. Bu yüzden değerlendirildiğinde ‘Neyi, nasıl yapmalıyım?’ sorularını irdeleyen bir disiplindir. Ay’a (2005) göre; kültür, bireysel özellikler, cinsiyet, yaş, din, meslek ve mesleki faaliyetler bireylerin etik karar verme süreçlerini etkilemektedir.

Ünsal'a (2008) göre ise, etiksel karar vermede davranışı etkileyen faktörleri kişinin kendisine bağlı değişkenler, duruma bağlı değişkenler ve karar verme durumunda fırsatların olup olmamasına bağlı değişkenler olarak gruplandırmıştır. Etik, bireylerin karşılaştıkları durum karşısında karar verme süreci olarak değerlendirilebilir.

İşgüden ve Çabuk'a (2006) göre ise; meslek etiği etik disiplininin bir alt dalıdır. İnsan hayatının büyük bir bölümünü oluşturan meslek hayatının da kendine göre birtakım kuralları ve etik anlayışı vardır. Bu anlayış çerçevesinde, meslek etiği meslek hayatındaki davranışları yönlendiren, neyin yapılıp neyin yapılmayacağı konularında rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamıdır, şeklinde ifade edilebilir. Bu tanım ışığında denilebilir ki, olay ve vakalar karşısında, yaşanan duygu ve durumlarında göz önünde bulundurarak sağlıklı bir şekilde karar verme süreci ve bu süreci olumlu etkileyen donelerin tamamlanması, yine 0-6 yaş arasında alınan eğitim ile doğrudan orantılı olduğu saptanmıştır.

Bu süreçte, çocuğu öz denetimini oluşturmaya yardımcı olacak, olumlu karar alma sürecinde çocuğu yönlendirecek olan ve çocuğa bu eğitimi verecek kişi çocuğun öğretmenidir. Öztürk-Aynal, Kumandaş ve Ersanlı'nın (2013) dediği gibi, bireyin kendini gerçekleştirme hedefleyen bu sürecin hedefine ulaşabilmesi, eğitimin temel paydaşı olarak kabul ettiğimiz öğretmenin sorumluluklarını bilmesi ve gereğini bilimsel bir temele dayandırarak ve profesyonelce yerine getirmesine bağlıdır. Çünkü bireyde davranış değişikliği yaratmayı amaçlayan ve çok önemli bir süreç olan eğitimin lokomotif, öğretmendir. Öğretmen davranışları deyince akla gelen ilk kavram, etik kurallar ve mesleki etikdir. Tüm hizmet sektörlerinde olduğu gibi eğitim hizmetlerinin de bireyin önemli ve değerleri üzerine temellendirilmesi ve hizmetlerin sunulmasında, bireyin onurunun korunmasına dikkat edilmelidir. Bu nedenle eğitim yasa ve yönetmeliklerince belirlenen kuralların yanında "mesleki etik ilkelerinin" de olması kaçınılmaz olmaktadır.

Eğitim ve etik arasındaki ilişkiyi analiz edebilmek ve aralarındaki korelasyona hakim olabilmek açısından bu iki ifadenin tanımının içi dolduralabilmelidir. Bu yüzden iki tanımı tekrar ele alacak olursak; eğitim, insanı yaşamını gerek sosyal gerekse kültürel yönden sürekli yetiştirmeyi amaçlayan bir süreçtir. Etik ise neyi, nasıl yapmalıyım sorularını irdeleyen bir disiplindir. Bu açıdan değerlendirildiğinde eğitim ile etik arasında vazgeçilmez bir bağ olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü eğitim alanı etik sorularla çevrelenmiştir. Bu süreçleri göz önünde bulundurarak eğitimcilerin meslekleriyle ilgili eylemlerinde, etik değerlere sahip olup bu yönde değerlendirmeler yapmaları gerekmektedir (Ayдын, 2013).

Etik değerlerin değerler eğitimi kapsamında erken çocukluk döneminde verilmesi önemlidir ve bu dönemin en büyük temel taşları ise okul öncesi öğretmenleridir. Sakin'e (2007) göre; okul öncesi öğretmeni eğitim sürecinde çocuklarla kuracağı iletişimde öğretmen yeterliliklerinin yanında etik davranışların önemini göz önünde bulundurmalıdır.

Okul öncesi öğretmenlerinin özelliklerinden biri olan ahlaklı olma, öğretmenin etik davranışları bilmesi ve bunu davranışa dönüştürmesi ile gerçekleşebilir. Bu sebeple öğretmenin çocuklarla olan iletişimde etik davranabilmesi ya da öğretmenin etik karar verme becerisine sahip olabilmesi mesleki performansı açısından son derece önemlidir (Banks, 2005).

Ancak ahlaki gelişim yanında alınan kararların etik oluş düzeyinin öğretmenin mesleğindeki profesyonel davranışlara bağlı olduğu da üzerinde durulması gereken başka bir noktadır (Öztürk-Aynal vd., 2011). Bu bakımdan eğitimin ilk ayağı olan öğretmenlere verilen formasyon ve mesleki gelişim sürecinde, bu konu üzerinde hassasiyetle durularak, konunun içselleştirilebilmesi için gerekli akademik alt yapının oluşturulması gerekmektedir.

Son yıllarda eğitime verilen önemin artması, ebeveynlerin daha bilinçli olması ve annelerin çalışma hayatına dahil olması nedeniyle okul öncesi eğitime olan rağbet artmaya başlamıştır. Ayrıca okul öncesi dönem çocukların; bedensel, zihinsel gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden birisidir. İnsanın doğuştan getirdiği potansiyeli üst sınırlara taşıyıp geliştirebilmesi ancak çok erken yaşlarda sağlanan imkanlarla mümkün olabilir. Bu sebeple yaşamın ilk yıllarında alınan eğitimin, çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal yapının önemi, yadsınamayacak derecede etkili ve önemlidir. Bir ömür boyu sürecek olan öğrenmenin temelleri ise ilk altı yaşta, yani erken çocukluk döneminde atılır. Bu dönem tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyonla yönlendirilmesi gerekir ve bu dönem eğitimin en can alıcı dönemidir (Arı, 2003).

Bu hayati süreçte eğitimde etiğin önemini içselleştirebilmiş ve başarılı bir şekilde eğitim-öğretim yöntem ve tekniklerine aksettirebilmiş bir öğretmen, mesleki olgunluğa ulaşarak, maksimum fayda ile ulaşılan hedef sayısını arttırmayı başarmış sayılır. Bu dönemde çocuğa kazandırılacaklar onun gelecekteki davranışlarını belirler. Eğitimin ilk basamağını oluşturan okul öncesi eğitim gömleğin ilk düğmesi olduğu düşünülebilir ve bunun doğru iliklenmesi oldukça önemlidir.

Okul öncesi eğitimin bu denli önem arzemesi ve bu çalışmanın okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlere yönelik olması çalışmayı önemli kılan unsurların başında

gelir. Daha önce öğretmen etiği ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında çalışmalar yapılmıştır (Aksoy, 1999; Bouteneff, 2006; Doğan, 2008; Döven, 2009; Ergüç, 2002; Gözütok, 1999; Hayri, 2010; Kepenek, 2008; Koç, 2010; Kurtulan, 2007; Manolova, 2011; Özbek, 2003; Ross, 2005; Salopek 2013; Scales, 2002; Uğurlu, 2010; Vargas, 2001; Yıldırım, 2010). Yapılan bu araştırmalar öğretmen etiği kapsamında yapılmış olup okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak çalışılmamıştır. Okul öncesi eğitimde etik ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalar yapılmıştır.

Freeman'in (1996), "Erken çocukluk öğretmenleri, eğitimcileri ve öğretmen adayları için müfredat araştırması" adlı çalışması, çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir, fakat bu çalışma erken çocukluk öğretmenlerinin eğitiminde mesleki etik eğitimine dair çalışmadır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde birtakım etik kodlar oluşturulmuş ve katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcıların %80'ine yakını mesleki etiği kursun temel amacı olarak tanımlamış ancak etiğin erken çocukluk eğitimi öğretmen adaylarının müfredatlarının küçük bir unsuru olarak kaldığını vurgulamışlardır. İkinci bölümde ise öğrencilerin etik meselelere yönelik hassasiyetlerinin ve mesleğe yönelik etik farkındalıklarının arttığı sonucu bulunmasına rağmen öğrencilerin meslek etiği kodlarına açık bir şekilde güvenme yetenekleri ve güvenli, yeterli bir şekilde etik meseleleri tartışma yeteneklerinin önemli bir şekilde artmadığı saptanmıştır.

Steinbrunner'in (2000), "Virjinya'daki erken çocukluk eğitimcileri hazırlık programlarında mesleki etik eğitimi" başlıklı çalışması, yapmış olduğumuz çalışma ile benzerlik göstermektedir, erken çocukluk eğitimcileri ile çalışılmıştır. Virjinya'da erken çocukluk eğitimcisi programlarının, etik eğitimini nasıl ele aldığı ve etik eğitimini etkileyen engellerin neler olduğu gibi sorulara cevaplar aranmış ve Virjinya'da mesleki etik eğitiminin durumu ortaya konulmuştur.

Thomas'ın (2012), "Düşünme, konuşma ve yapmada yeni olasılıklar: okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kimlik yapıları ve etik" başlıklı çalışması, çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir. Araştırmada son zamanlarda erken çocukluk alanında profesyonelleşme sürecine girildiğinden ve bu süreçte, mesleki ilişkilerin yanı sıra etik uygulamalarla ilgili beklentilerin önemli olduğundan bahsetmektedir. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kimlik yapılarını sağlayan belirli etik ve ilişki temsillerinin nasıl olduğu üzerinde durulmuştur. Öğretmenlerin hem meslektaşları hem de ailelerle kurdukları ilişkiler profesyonellik açısından irdelenmiştir.

Sakin'in (2007), "Okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşleri ile ahlaki yargı düzeyleri ve öğretmenlik tutumlarının incelenmesi" adlı doktora tezi, çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir. Okul öncesi öğretmenlerin ahlaki yargılarını ölçmek için "Ahlaki Yargı Testi" (AYT), okul öncesi öğretmenleri için hazırlanmış "Öğretmenlik Tutumları Ölçeği" (ÖTÖ) ve bu araştırma için geliştirilmiş olan "Okul Öncesi Öğretmeninin Etik Davranışları Ölçeği" (OÖEDÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerin etik davranışlar hakkındaki algılarına, öğretmenlik tutumları ve ahlaki yargı düzeylerinin etki ettiği bulunmuştur.

Öztürk'ün (2010), "Okul öncesi öğretmenlerinin etik ilkelerle ilgili görüşleri" adlı araştırması, çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir fakat Samsun'da belirlenen 29 okul öncesi öğretmeni ile meslek etiği konusunda yarı yapılandırılmış sorularla görüşmeler yapılmış ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından Türkiye'deki okul öncesi öğretmenlerinin meslek etik kodlarının bir çatısı oluşturulmak istenmiştir.

Elma ve Mercan-Uzun'un (2012), "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik ikilemleri Çözümleme Biçimleri" adlı çalışmaları çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ikilemleri çözümlenmeleri ve ikilem durumlarına bakış açıları belirlenmeyi amaçlamış ve bu doğrultu da 35 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin ailelerinden gelen değerli hediyeleri kabul etme, görevini aksatan meslektaşına yaklaşma biçimi ve aile içinde şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik müdahâlede bulunmayla ilgili öğretmenlerden gelen görüşler incelenmiştir.

Öztürk-Aynal vd. (2013), okul öncesi öğretmenlerine yönelik mesleki etik ilkeleri ölçeği geliştirmeyi amaçlamışlar ve bu kapsamda okul öncesi öğretmenlerinden görüşler almışlardır. Çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir. Fakat bu bir ölçek geliştirme çalışmasıdır ve ölçeğin güvenilirlik düzeyi 0.95 olarak bulunmuştur. "Okul Öncesi Öğretmenleri Mesleki Etik Düzeylerini Belirleme ve Sahip Olduğu İlkeleri Ölçeği" olarak isimlendirilen ölçekle ilgili olarak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Duran'ın (2014), "Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerinin ve etik ikilemleri çözümlenmelerinin incelenmesi" adlı araştırması, okul öncesi

öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerini belirlemek ve etik ikilemlere nasıl çözümler üreteceklerini incelemek amacıyla yapılmıştır ve çalışma grubunu okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir.

Aydemir (2012), “Okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşleri”ni incelediği çalışmasında, Adıyaman il merkezinde, resmî okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 194 okul öncesi öğretmeni ile çalışmıştır. Çalışma grubu olarak yapmış olduğumuz araştırma ile benzerlik göstermektedir. Veri toplama aracı olarak Sakin (2007) tarafından geliştirilen, Okul Öncesi Öğretmeninin Etik Davranışları Ölçeği'nin (OÖEDÖ) kullanıldığı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşlerinin, yaş, medeni durum, mezun olunan kurum, çalışılan okul türü, sahip olunan çocuk sayısı, babalarının öğrenim durumu ve ekonomik durumlarına göre genelde farklılaşmadığı bulunmuştur. Fakat okul öncesi öğretmenlerinin toplam hizmet süreleri, annelerinin öğrenim durumu ve kardeş sayılarına göre mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşlerinde, farklılaşma olduğu görülmüştür. Aydemir'in yapmış olduğu çalışma ile Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ile ilgili görüşlerini inceleyen bu çalışma arasında benzerlik olmasına karşın bu çalışmanın Bingöl ilinde yapılan ilk ve tek çalışma olması ve farklı sonuçlara ulaşmış olması, ilgili araştırmalara göre okul öncesi öğretmen görüşlerini inceleyen ve ele alan az sayıda çalışmadan biri olması, konu ile ilgili alan yazına katkı sağlayacak bir husus olarak görülebilir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ile ilgili görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- 1) Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile yaşları arasında bir ilişki var mıdır?
- 2) Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 3) Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile mesleki kıdemleri arasında bir ilişki var mıdır?

- 4) Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile medeni durumları arasında bir ilişki var mıdır?
- 5) Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile sahip olunan çocuk sayıları arasında bir ilişki var mıdır?
- 6) Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile anne, baba eğitim durumları arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırma Modeli

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ile ilgili görüşlerinin “Kişisel Bilgi Formu” ve Sakin (2007) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)” ile belirlenmeye çalışıldığı için tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşlerini farklı değişkenler açısından belirlemeyi amaçladığı için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu var olan şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir (Karasar, 2006). Tarama türü araştırmalarda ölçülen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenebilir. Bu tür araştırmalarda sorular daha çok “ne, nerede, ne zaman, hangi sıklıkta, hangi düzeyde, nasıl” gibi soruların cevaplandırılması olarak tanır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s.177).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Bingöl il merkezinde bulunan Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmî kurumlarda görev yapan 105 öğretmenden araştırmaya gönüllü olarak katılan 78 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.113).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı öğretmenlerin mesleki etik ile ilgili görüşlerini saptamaya yönelik hazırlanmış “Kişisel Bilgi Formu” ve Sakin (2007) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formunda okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun oldukları bölüm, hizmet yılı, kardeş sayısı, anne ve babalarının eğitim durumu gibi sorulardan oluşmaktadır.

Sakin (2007) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği (OÖEDÖ)” 63 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik düzeyi 0.894'dür. Ölçeğin güvenirlik katsayılarının uygunluğu ve faktör yapısının özelliği nedeniyle, okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlarını değerlendirmek amacıyla kullanılabileceği ortaya konulmuştur.

Verilerin Toplanma Yöntemi

Araştırma verileri Bingöl Valiliğinin izni ile 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Bingöl İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı anasınıfı ve anaokullarında görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen okul öncesi öğretmenlerine araştırmacılar tarafından okullara gidilerek ulaştırılmış, gerekli açıklamalar yapılarak ölçekler ve kişisel bilgi formu öğretmenlere verilmiştir. Ölçekler ve kişisel bilgi formu uygulandıktan sonra yine araştırmacılar tarafından aynı hafta içerisinde okullardan şahsen toplanmıştır. Araştırmaya 85 okul öncesi öğretmeni katılmış ancak 7 katılımcının ölçeğinde eksiklikler olduğu saptandığı için araştırmadan çıkarılmış toplam 78 okul öncesi öğretmenin formuları araştırma kapsamında değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi ve değerlendirilmesinde, SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programından yararlanılmıştır. Kişisel bilgiler de yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Ölçekten alınan puanların çeşitli değişkenler açısından farklılıklarını test etmede nonparametrik istatistiksel analiz tekniklerinden ANOVA, t-testi ve anlamlılığın hangi gruplar arasında çıktığını belirlemek için Tukey ve Games-Howell analizleri yapılmıştır. Diğer taraftan araştırmada kullanılan temel değişkenlerin güvenirlik analizleri yapılmış ve kullanılan ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,899 olarak tespit edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1.

Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

	Demografik Özellikler	F	%
Yaş	21-25 yaş	14	17,9
	26-30 yaş	21	26,9
	31-35 yaş	26	33,3
	36-40 yaş	10	12,8
	41 ve üzeri yaş	7	9,0
		Toplam	78
Cinsiyet	Kadın	66	84,6
	Erkek	12	15,4
	Toplam	78	100
Medeni Durum	Bekâr	29	37,2
	Evli	48	61,5
	Diğer	1	1,3
	Toplam	78	100
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	7	9,0
	Lisans	69	88,5
	Yüksek Lisans	1	1,3
	Doktora	1	1,3
	Toplam	78	100
Mezun Olunan Bölüm	2 Yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	9,0
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	78,2
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	9,0
	Diğer	3	3,8
	Toplam	78	100
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	Hiç yok	34	43,6
	1	22	28,2
	2	19	24,4
	3 ve üzeri	3	3,8
	Toplam	78	100
Mezuniyet Durumu (Anne)	Okuryazar değil	21	26,9
	Okuryazar	12	15,4
	İlkokul mezunu	29	37,2
	Ortaokul mezunu	6	7,7
	Lise mezunu	8	10,3
	Yüksekokul/Üniversite mezunu	2	2,6
	Toplam	78	100
Mezuniyet Durumu (Baba)	Okuryazar değil	6	7,7
	Okuryazar	9	11,5
	İlkokul mezunu	20	25,6
	Ortaokul mezunu	11	14,1
	Lise mezunu	15	19,2
	Yüksekokul/Üniversite mezunu	17	21,8
	Toplam	78	100

Araştırmanın çalışma grubuna alınan okul öncesi öğretmenlerinin demografik özelliklerine baktığımızda; katılımcıların %84,6'sı kadın, %15,4'ü erkektir. Katılımcıların %17,9'u 21-25 yaş grubunda, %26,9'u 26-30 yaş grubunda, %33,3'ü 31-35 yaş grubunda, %12,8'i 36-40 yaş grubunda ve %9'u ise 41 ve üzeri yaş grubundadır. Katılımcıların %37,2'si bekâr, %61,5'i evli ve %1,3'ü ise diğer gruptan, %9'u önlisans mezunu, %88,5'i lisans mezunu, %1,3'ü yüksek lisans mezunu ve %1,3'ü doktora mezunudur. %9'u iki yıllık çocuk gelişimi programı, %78,2'si dört yıllık okul öncesi öğretmenliği mezunu, %9'u dört yıllık çocuk gelişimi bölümü mezunu ve %3,8'i ise diğer bölümlerden mezun olmuştur. Katılımcıların

%43,6'sı hiç çocuğunun olmadığı, %28,2'sinin bir çocuğu, %24,4'ünün iki çocuğu ve %3,8'inin ise üç ve üzeri çocuğu vardır. %26,9'unun annesi okur-yazar değil, %15,4'ünün annesi okuryazar, %37,2'si annesi ilkokul mezunu, %7,7'sinin annesi ortaokul mezunu, %10,3'ünün annesi lise mezunu ve %2,6'sının annesi ise yüksekokul ya da üniversite mezunudur. Katılımcıların %7,7'sinin babası okur-yazar değil, %11,5'inin babası okuryazar, %25,6'sının babası ilkokul mezunu, %14,1'inin babası ortaokul mezunu, %19,2'sinin babası lise mezunu ve %21,8'inin babası ise yüksekokul ya da üniversite mezunudur.

Tablo 2.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	Yaş Grupları	N	\bar{X}	SS	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Toplumaya Saygı	21-25	14	57,29	7,279	,661	,621
	26-30	21	59,00	5,753		
	31-35	26	58,81	4,875		
	36-40	10	61,00	4,216		
	41 ve üzeri	7	58,86	4,670		
	Toplam	78	58,87	5,485		
Profesyonellik	21-25	14	65,00	7,285	,922	,456
	26-30	21	64,76	6,707		
	31-35	26	65,96	5,295		
	36-40	10	67,10	4,677		
	41 ve üzeri	7	69,14	1,773		
	Toplam	78	65,90	5,848		
Sorumluluk ve Doğruluk	21-25	14	76,43	8,026	,655	,625
	26-30	21	76,24	6,526		
	31-35	26	77,73	5,189		
	36-40	10	78,80	4,638		
	41 ve üzeri	7	79,43	2,225		
	Toplam	78	77,38	5,898		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	21-25	14	33,57	2,928	2,139	,085
	26-30	21	34,05	2,439		
	31-35	26	35,12	1,681		
	36-40	10	35,10	1,287		
	41 ve üzeri	7	35,57	,535		
	Toplam	78	34,59	2,147		
Demokrasi ve Eşitlik	21-25	14	49,07	5,903	3,510	,011
	26-30	21	44,57	7,782		
	31-35	26	49,73	4,378		
	36-40	10	51,70	5,293		
	41 ve üzeri	7	46,71	4,680		
	Toplam	78	48,21	6,255		
Adalet ve Ahlak	21-25	14	39,29	4,410	2,710	,037
	26-30	21	36,76	4,898		
	31-35	26	39,15	3,906		
	36-40	10	40,90	1,729		
	41 ve üzeri	7	41,00	1,155		
	Toplam	78	38,92	4,140		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	21-25	14	16,64	2,205	1,240	,302
	26-30	21	17,19	1,250		
	31-35	26	17,38	1,835		
	36-40	10	17,90	,316		
	41 ve üzeri	7	17,86	,378		
	Toplam	78	17,31	1,582		

p<0.05

Tablo 2’de okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile yaşları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar Anova sonuçları verilmiştir. Tablo 2’ye göre, ortalamalar arasında oluşan farkların anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için yapılan Anova testi sonucunda çalışmanın alt boyutları olan mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunun ($F=,661$; $p>.05$), profesyonellik boyutunun ($F=,922$; $p>.05$), sorumluluk ve doğruluk boyutunun ($F=,655$; $p>.05$), sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutunun ($F=2,139$; $p>.05$) ve dürüstlük ve yardımseverlik boyutunun ($F=1,240$; $p>.05$) anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, yaş faktörünün söz konusu bu boyutları etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir. Demokrasi ve eşitlik boyutunun ($F=3,510$; $p<.05$) ile adalet ve ahlak boyutunun ($F=2,710$; $p<.05$) anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Demokrasi ve eşitlik boyutunun homojen olması sonucu anlamlı farkın hangi yaş grubu arasında olduğunu ölçmek amaçlı yapılan Tukey analizi sonucunda 31-35 yaş aralığı ile 36-40 yaş aralığındaki kişiler arasında farkın olduğu görülmüştür. Adalet ve ahlak boyutunun homojen dağılmamasından anlamlı farklılaşmanın hangi yaş aralıklarında değiştiğini görmek için yapılan Games-Howell testi sonucunda 26-30 yaş aralığı ile 36-40 yaş aralığındaki bireylerin farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 3.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	T	p																																																															
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Kadın	66	58,94	5,657	,254	,800																																																															
	Erkek	12	58,50	4,622			Profesyonellik	Kadın	66	65,83	5,774	-,226	,822	Erkek	12	66,25	6,497	Sorumluluk ve Doğruluk	Kadın	66	77,62	5,566	,829	,410	Erkek	12	76,08	7,633	Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Kadın	66	34,67	2,093	,740	,462	Erkek	12	34,17	2,480	Demokrasi ve Eşitlik	Kadın	66	48,77	6,186	1,912	,060	Erkek	12	45,08	5,931	Adalet ve Ahlak	Kadın	66	39,12	4,040	,991	,325	Erkek	12	37,83	4,687	Dürüstlük	Kadın	66	17,36	1,410	,730	,467	Erkek
Profesyonellik	Kadın	66	65,83	5,774	-,226	,822																																																															
	Erkek	12	66,25	6,497			Sorumluluk ve Doğruluk	Kadın	66	77,62	5,566	,829	,410	Erkek	12	76,08	7,633	Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Kadın	66	34,67	2,093	,740	,462	Erkek	12	34,17	2,480	Demokrasi ve Eşitlik	Kadın	66	48,77	6,186	1,912	,060	Erkek	12	45,08	5,931	Adalet ve Ahlak	Kadın	66	39,12	4,040	,991	,325	Erkek	12	37,83	4,687	Dürüstlük	Kadın	66	17,36	1,410	,730	,467	Erkek	12	17,00	2,374								
Sorumluluk ve Doğruluk	Kadın	66	77,62	5,566	,829	,410																																																															
	Erkek	12	76,08	7,633			Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Kadın	66	34,67	2,093	,740	,462	Erkek	12	34,17	2,480	Demokrasi ve Eşitlik	Kadın	66	48,77	6,186	1,912	,060	Erkek	12	45,08	5,931	Adalet ve Ahlak	Kadın	66	39,12	4,040	,991	,325	Erkek	12	37,83	4,687	Dürüstlük	Kadın	66	17,36	1,410	,730	,467	Erkek	12	17,00	2,374																			
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Kadın	66	34,67	2,093	,740	,462																																																															
	Erkek	12	34,17	2,480			Demokrasi ve Eşitlik	Kadın	66	48,77	6,186	1,912	,060	Erkek	12	45,08	5,931	Adalet ve Ahlak	Kadın	66	39,12	4,040	,991	,325	Erkek	12	37,83	4,687	Dürüstlük	Kadın	66	17,36	1,410	,730	,467	Erkek	12	17,00	2,374																														
Demokrasi ve Eşitlik	Kadın	66	48,77	6,186	1,912	,060																																																															
	Erkek	12	45,08	5,931			Adalet ve Ahlak	Kadın	66	39,12	4,040	,991	,325	Erkek	12	37,83	4,687	Dürüstlük	Kadın	66	17,36	1,410	,730	,467	Erkek	12	17,00	2,374																																									
Adalet ve Ahlak	Kadın	66	39,12	4,040	,991	,325																																																															
	Erkek	12	37,83	4,687			Dürüstlük	Kadın	66	17,36	1,410	,730	,467	Erkek	12	17,00	2,374																																																				
Dürüstlük	Kadın	66	17,36	1,410	,730	,467																																																															
	Erkek	12	17,00	2,374																																																																	

$p<0.05$

Tablo 3’te okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları verilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarının cinsiyet açısından gruplar arasında fark olup olmadığını test etme amaçlı yapılan bağımsız

örneklem t-testi sonucunda aradaki farkın hiçbir boyut için farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$). Buna göre, cinsiyet faktörünün okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına etki eden bir faktör olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	SS	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Müdür	7	60,14	4,298	,548	,580
	Müdür Yardımcısı	3	61,33	4,041		
	Öğretmen	68	58,63	5,651		
	Toplam	78	58,87	5,485		
Profesyonellik	Müdür	7	68,57	3,823	1,233	,297
	Müdür Yardımcısı	3	68,67	5,774		
	Öğretmen	68	65,50	5,979		
	Toplam	78	65,90	5,848		
Sorumluluk ve Doğruluk	Müdür	7	79,29	3,904	,549	,580
	Müdür Yardımcısı	3	75,33	5,774		
	Öğretmen	68	77,28	6,086		
	Toplam	78	77,38	5,898		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Müdür	7	35,57	,787	1,281	,284
	Müdür Yardımcısı	3	35,67	,577		
	Öğretmen	68	34,44	2,249		
	Toplam	78	34,59	2,147		
Demokrasi ve Eşitlik	Müdür	7	48,29	4,461	,573	,566
	Müdür Yardımcısı	3	52,00	3,464		
	Öğretmen	68	48,03	6,492		
	Toplam	78	48,21	6,255		
Adalet ve Ahlak	Müdür	7	40,57	1,902	,940	,394
	Müdür Yardımcısı	3	40,67	,577		
	Öğretmen	68	38,68	4,345		
	Toplam	78	38,92	4,140		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Müdür	7	60,14	4,298	,809	,449
	Müdür Yardımcısı	3	61,33	4,041		
	Öğretmen	68	58,63	5,651		
	Toplam	78	58,87	5,485		

$p<0.05$

Tablo 4'te okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar Anova sonuçları verilmiştir. Ortalamalar arasında oluşan farkların anlamlı şekilde farklılaşarak farklılaşmadığını test etmek için yapılan Anova testi sonucunda çalışmanın alt boyutları olan mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunun ($F=,548$; $p>.05$), profesyonellik boyutunun ($F=1,233$; $p>.05$), sorumluluk ve doğruluk boyutunun ($F=,549$; $p>.05$), sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutunun ($F=1,281$; $p>.05$), demokrasi ve eşitlik boyutunun ($F=,573$; $p>.05$), adalet ve ahlak boyutunun ($F=,940$; $p>.05$) ve dürüstlük ve yardımseverlik boyutunun ($F=,449$; $p>.05$) anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, mesleki kıdem faktörünün söz konusu bu boyutları etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

Tablo 5.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	\bar{X}	SS	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Toplumaya Saygı	Bekâr	29	57,76	4,756	1,300	,279
	Evli	48	59,44	5,845		
	Diğer	1	64,00	.		
	Toplam	78	58,87	5,485		
Profesyonellik	Bekâr	29	65,69	6,007	,566	,576
	Evli	48	65,90	5,806		
	Diğer	1	72,00	.		
	Toplam	78	65,90	5,848		
Sorumluluk ve Doğruluk	Bekâr	29	77,45	5,847	,646	,527
	Evli	48	77,21	5,971		
	Diğer	1	84,00	.		
	Toplam	78	77,38	5,898		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Bekâr	29	34,31	2,206	,556	,576
	Evli	48	34,73	2,131		
	Diğer	1	36,00	.		
	Toplam	78	34,59	2,147		
Demokrasi ve Eşitlik	Bekâr	29	46,93	6,876	2,353	,102
	Evli	48	48,75	5,670		
	Diğer	1	59,00	.		
	Toplam	78	48,21	6,255		
Adalet ve Ahlak	Bekâr	29	38,52	4,453	,455	,636
	Evli	48	39,10	3,991		
	Diğer	1	42,00	.		
	Toplam	78	38,92	4,140		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Bekâr	29	17,10	1,655	,445	,642
	Evli	48	17,42	1,555		
	Diğer	1	18,00	.		
	Toplam	78	17,31	1,582		

p<0.05

Tablo 5’te okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar Anova sonuçları verilmiştir. Ortalamalar arasında oluşan farkların anlamlı şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için yapılan Anova testi sonucunda çalışmanın alt boyutları olan mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunun (F=1,300; p>.05), profesyonellik boyutunun (F=,566; p>.05), sorumluluk ve doğruluk boyutunun (F=,646; p>.05), sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutunun (F=,556; p>.05), demokrasi ve eşitlik boyutunun (F=2,353; p>.05), adalet ve ahlak boyutunun (F=,455; p>.05), dürüstlük ve yardımseverlik boyutunun (F=,445; p>.05) anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, okul öncesi öğretmenlerinin evli olup olmasının söz konusu bu boyutları etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

Tablo 6.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	N	\bar{X}	SS	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Toplumaya Saygı	Hiç yok	34	58,53	4,869	,340	,796
	1	22	58,64	7,416		
	2	19	59,95	4,116		
	3 ve üzeri	3	57,67	4,619		
	Toplam	78	58,87	5,485		
Profesyonellik	Hiç yok	34	65,91	5,686	,157	,925
	1	22	65,27	7,623		
	2	19	66,53	4,087		
	3 ve üzeri	3	66,33	3,786		
	Toplam	78	65,90	5,848		
Sorumluluk ve Doğruluk	Hiç yok	34	77,85	5,461	,463	,709
	1	22	76,18	8,261		
	2	19	78,05	3,358		
	3 ve üzeri	3	76,67	2,082		
	Toplam	78	77,38	5,898		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Hiç yok	34	34,44	2,092	1,343	,267
	1	22	34,09	2,689		
	2	19	35,26	1,485		
	3 ve üzeri	3	35,67	,577		
	Toplam	78	34,59	2,147		
Demokrasi ve Eşitlik	Hiç yok	34	46,85	6,491	1,841	,147
	1	22	48,77	6,989		
	2	19	50,53	4,587		
	3 ve üzeri	3	44,67	2,082		
	Toplam	78	48,21	6,255		
Adalet ve Ahlak	Hiç yok	34	38,68	4,161	1,786	,157
	1	22	37,73	5,129		
	2	19	40,42	2,411		
	3 ve üzeri	3	41,00	1,000		
	Toplam	78	38,92	4,140		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Hiç yok	34	17,06	1,650	1,537	,212
	1	22	17,09	2,06		
	2	19	17,95	,229		
	3 ve üzeri	3	17,67	,577		
	Toplam	78	17,31	1,582		

p<0.05

Tablo 6’da okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile sahip olunan çocuk sayıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar Anova sonuçları verilmiştir. Ortalamalar arasında oluşan farkların anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için yapılan Anova testi sonucunda çalışmanın alt boyutları olan mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı boyutunun (F=,340; p>.05), profesyonellik boyutunun (F=,157; p>.05), sorumluluk ve doğruluk boyutunun (F=,463; p>.05), sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutunun (F=1,343; p>.05), demokrasi ve eşitlik boyutunun (F=1,841; p>.05), adalet ve ahlak boyutunun (F=1,786; p>.05), dürüstlük ve yardımseverlik boyutunun (F=1,537; p>.05) anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, okul öncesi öğretmenlerinin sahip oldukları çocuk sayısının söz konusu bu boyutları etkilemediği söylenebilir.

Tablo 7.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Mezun Olunan Okul Durumuna Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

Mezun Olunan Bölüm		N	\bar{X}	SS	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	2 yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	54,71	5,376	2,406	,074
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	59,00	5,345		
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	59,71	5,992		
	Diğer	3	64,00	2,000		
	Toplam	78	58,87	5,485		
Profesyonellik	2 Yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	67,14	3,288	,455	,715
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	65,49	6,324		
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	67,71	3,450		
	Diğer	3	67,00	5,000		
	Toplam	78	65,90	5,848		
Sorumluluk ve Doğruluk	2 Yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	79,00	4,123	1,281	,287
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	76,74	6,322		
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	79,57	2,370		
	Diğer	3	81,67	2,517		
	Toplam	78	77,38	5,898		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	2 Yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	35,86	,378	1,674	,180
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	34,31	2,320		
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	35,43	1,134		
	Diğer	3	35,33	,577		
	Toplam	78	34,59	2,147		
Demokrasi ve Eşitlik	2 Yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	47,43	4,467	,270	,847
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	48,05	6,553		
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	50,14	6,517		
	Diğer	3	48,67	3,786		
	Toplam	78	48,21	6,255		
Adalet ve Ahlak	2 Yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	37,86	5,928	,663	,577
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	38,93	4,139		
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	40,57	1,902		
	Diğer	3	37,33	3,512		
	Toplam	78	38,92	4,140		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	2 Yıllık Çocuk Gelişimi Programı	7	16,71	1,976	,983	,405
	4 Yıllık Okul Öncesi Öğretmenliği	61	17,26	1,642		
	4 Yıllık Çocuk Gelişimi Bölümü	7	18,00	,000		
	Diğer	3	18,00	,000		
	Toplam	78	17,31	1,582		

p<0.05

Tablo 7’de okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile mezun olunan okul türü arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar Anova sonuçları verilmiştir. Ortalamalar arasında oluşan farkların anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için yapılan test sonucunda çalışmanın alt boyutları olan mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı (F=2,406; p>.05), profesyonellik (F=,455; p>.05), sorumluluk ve doğruluk (F=1,281; p>.05), sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması (F=1,674; p>.05), demokrasi ve eşitlik (F=,270; p>.05), adalet ve ahlak (F=,663; p>.05), dürüstlük ve yardımseverlik (F=,983; p>.05) boyutlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, okul öncesi öğretmenlerinin mezun oldukları okul türünün boyutlar üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 8.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Annelerinin Mezuniyet Düzeylerine Göre Yapılan Anova Testi Sonuçları

	Mezuniyet durumu (Anne)	N	\bar{X}	SS	F	p
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	Okur Yazar Değil	21	58,19	5,269	,312	,904
	Okuryazar	12	58,92	4,379		
	İlkokul Mezunu	29	58,55	6,506		
	Ortaokul Mezunu	6	60,83	2,317		
	Lise Mezunu	8	59,88	6,289		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	2	60,50	3,536		
	Toplam	78	58,87	5,485		
Profesyonellik	Okuryazar Değil	21	64,71	6,627	1,402	,234
	Okuryazar	12	66,58	4,602		
	İlkokul Mezunu	29	66,62	5,532		
	Ortaokul Mezunu	6	69,00	3,406		
	Lise Mezunu	8	62,25	7,226		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	2	69,00	2,828		
	Toplam	78	65,90	5,848		
Sorumluluk ve Doğruluk	Okuryazar Değil	21	77,33	5,323	1,164	,335
	Okuryazar	12	77,50	4,815		
	İlkokul Mezunu	29	76,41	6,817		
	Ortaokul Mezunu	6	81,50	2,258		
	Lise Mezunu	8	76,38	6,844		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	2	83,00	1,414		
	Toplam	78	77,38	5,898		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Okuryazar Değil	21	34,48	2,228	,452	,810
	Okuryazar	12	35,25	1,138		
	İlkokul Mezunu	29	34,31	2,377		
	Ortaokul Mezunu	6	35,00	1,549		
	Lise Mezunu	8	34,38	2,925		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	2	35,50	,707		
	Toplam	78	34,59	2,147		
Demokrasi ve Eşitlik	Okuryazar Değil	21	47,19	7,004	,546	,741
	Okuryazar	12	48,58	5,035		
	İlkokul Mezunu	29	48,10	7,123		
	Ortaokul Mezunu	6	51,67	3,011		
	Lise Mezunu	8	47,50	4,840		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	2	50,50	3,536		
	Toplam	78	48,21	6,255		
Adalet ve Ahlak	Okuryazar Değil	21	37,86	5,868	,619	,685
	Okuryazar	12	39,58	2,968		
	İlkokul Mezunu	29	39,17	3,506		
	Ortaokul Mezunu	6	40,50	2,739		
	Lise Mezunu	8	38,25	3,732		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	2	40,50	,707		
	Toplam	78	38,92	4,140		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Okuryazar Değil	21	17,33	1,390	1,843	,115
	Okuryazar	12	17,67	,651		
	İlkokul Mezunu	29	17,34	1,587		
	Ortaokul Mezunu	6	18,00	,000		
	Lise Mezunu	8	15,88	2,850		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	2	18,00	,000		
	Toplam	78	17,31	1,582		

p<0.05

Tablo 8’de okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Anova sonuçları verilmiştir. Ortalamalar arasında oluşan farkların anlamlı şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için yapılan test sonucunda çalışmanın alt boyutları olan mesleğe,

kişiliğe ve topluma saygı ($F=,312$; $p>.05$), profesyonellik ($F=1,402$; $p>.05$), sorumluluk ve doğruluk ($F=1,164$; $p>.05$), sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması ($F=,452$; $p>.05$), demokrasi ve eşitlik ($F=,546$; $p>.05$), adalet ve ahlak ($F=,619$; $p>.05$), dürüstlük ve yardımseverlik ($F=1,843$; $p>.05$) boyutlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, okul öncesi öğretmenlerinin annelerinin sahip olduğu mezuniyet düzeylerinin bu boyutlar üzerinde etkili olmadığı çıkan sonuçlardan ifade edilebilir.

Tablo 9.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Babalarının Mezuniyet Düzeylerine Göre Yapılan Anova Sonuçları

	Mezuniyet durumu (Baba)	N	X	SS	F	P
Mesleğe, Kişiliğe ve Toplumaya Saygı	Okuryazar	6	58,50	3,728	,367	,870
	Okuryazar	9	57,33	6,245		
	İlkokul Mezunu	20	58,55	5,021		
	Ortaokul Mezunu	11	60,55	3,560		
	Lise Mezunu	15	58,73	7,723		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	17	59,24	5,226		
	Toplam	78	58,87	5,485		
Profesyonellik	Okuryazar	6	66,17	6,047	,873	,504
	Okuryazar	9	64,11	8,418		
	İlkokul Mezunu	20	65,30	4,354		
	Ortaokul Mezunu	11	69,00	2,000		
	Lise Mezunu	15	66,13	6,791		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	17	65,24	6,553		
	Toplam	78	65,90	5,848		
Sorumluluk ve Doğruluk	Okuryazar	6	79,00	6,387	,690	,632
	Okuryazar	9	77,22	5,740		
	İlkokul Mezunu	20	76,10	4,723		
	Ortaokul Mezunu	11	79,45	4,927		
	Lise Mezunu	15	76,27	8,172		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	17	78,06	5,517		
	Toplam	78	77,38	5,898		
Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması	Okuryazar Değil	6	34,83	1,941	,141	,982
	Okuryazar	9	34,89	2,619		
	İlkokul Mezunu	20	34,45	1,820		
	Ortaokul Mezunu	11	34,91	1,300		
	Lise Mezunu	15	34,47	2,774		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	17	34,41	2,373		
	Toplam	78	34,59	2,147		
Demokrasi ve Eşitlik	Okuryazar Değil	6	43,50	9,094	1,043	,399
	Okuryazar	9	46,22	6,360		
	İlkokul Mezunu	20	48,95	7,163		
	Ortaokul Mezunu	11	49,00	5,441		
	Lise Mezunu	15	49,13	5,842		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	17	48,71	4,497		
	Toplam	78	48,21	6,255		
Adalet ve Ahlak	Okuryazar Değil	6	38,17	5,742	,373	,865
	Okuryazar	9	38,11	4,512		
	İlkokul Mezunu	20	38,70	4,543		
	Ortaokul Mezunu	11	40,36	2,063		
	Lise Mezunu	15	38,87	4,357		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	17	39,00	4,016		
	Toplam	78	38,92	4,140		
Dürüstlük ve Yardımseverlik	Okuryazar Değil	6	17,50	,837	,576	,718
	Okuryazar	9	17,67	1,000		
	İlkokul Mezunu	20	17,30	1,302		
	Ortaokul Mezunu	11	17,82	,405		
	Lise Mezunu	15	17,07	2,154		
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu	17	16,94	2,164		
	Toplam	78	17,31	1,582		

p<0.05

Tablo 9’da okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri ile babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar Anova sonuçları verilmiştir. Ortalamalar arasında oluşan farkların anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için yapılan test sonucunda çalışmanın alt boyutları olan mesleğe, kişiliğe ve topluma saygı ($F=,367$; $p>.05$), profesyonellik ($F=,873$; $p>.05$), sorumluluk ve doğruluk ($F=,690$; $p>.05$), sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması ($F=,141$; $p>.05$), demokrasi ve eşitlik ($F=1,043$; $p>.05$), adalet ve ahlak ($F=,373$; $p>.05$), dürüstlük ve yardımseverlik ($F=,576$; $p>.05$) boyutlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, çıkan sonuçlardan okul öncesi öğretmenlerinin babalarının sahip olduğu mezuniyet düzeylerinin bu boyutlar üzerinde etkili olmadığı yorumu yapılabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerin meslek etik davranışlarına ilişkin görüşlerinde, cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı, mezun olunan okul, anne-baba öğrenim durumuna göre bir farklılaşma olmadığı; yaş değişkeninde, ölçeğin alt boyutlarından olan demokrasi ve eşitlik boyutu ($F=3,510$; $p<.05$), adalet ve ahlak boyutunda ($F=2,710$; $p<.05$) anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Demokrasi ve eşitlik boyutunun homojen olması sonucu anlamlı farkın hangi yaş grubu arasında olduğunu ölçmek amaçlı yapılan Tukey analizi sonucunda 31-35 yaş aralığı ile 36-40 yaş aralığındaki kişiler arasında farkın olduğu görülmüştür. Adalet ve ahlak boyutunun homojen dağılmamasından anlamlı farklılaşmanın hangi yaş aralıklarında değiştiğini görmek için yapılan Games-Howell testi sonucunda 26-30 yaş aralığı ile 36-40 yaş aralığındaki bireylerin farklılaştığı görülmektedir. Bu durumda okul öncesi öğretmenlerinin yaş arttıkça ve belli bir olgunluğa eriştikçe demokrasi-eşitlik ve adalet-ahlak boyutuna daha fazla önem verdikleri ve bu değerleri daha iyi algıladıkları söylenebilir. Yine araştırma sonuçlarına bakıldığında cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı, mezun olunan okul, anne-baba öğrenim durumunun ölçeğin alt boyutları olan meslek kişiliği ve topluma saygı, profesyonellik, sorumluluk ve doğruluk, sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması, demokrasi ve eşitlik, adalet ve ahlak ve dürüstlük ve yardımseverlik boyutlarını etkileyen bir faktör olmadıkları söylenebilir.

Literatür incelendiğinde araştırmamızı destekleyen ve desteklemeyen araştırmalara rastlanmıştır. Aydemir (2012) “Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi (Adıyaman ili örneği)” adlı çalışmasında, okul öncesi

öğretmenlerin mesleki etik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında, yaş, medeni durum, mezun olunan kurum, çalışılan okul türü, sahip olunan çocuk sayısı, babalarının öğrenim durumu, ekonomik durumlarına göre genelde farklılaşma olmadığı; toplam hizmet süresi, annelerinin öğrenim durumu ve kardeş sayılarına göre ise farklılaşma olduğu görülmüştür. Dayanç (2007) “Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin mesleki etik konusundaki görüşleri ve mesleki etik ikilemleri çözümleme biçimleri” adlı çalışmasında, öğrencilerin mesleki etik düşünme düzeyleri ve cinsiyetleri arasında ve öğrencilerin etik ikilemlere verdiği cevaplar ile cinsiyet dağılımları arasında uyumlu bir ilişki saptanmıştır. Akçamete, Kayhan, İşcen-Karasu, Sardohan-Yıldırım ve Şen (2016) de “Özel Eğitim Öğretmenleri İçin Mesleki Etik İlkeleri” adlı çalışmalarında, araştırmaya katılanların çoğu özel eğitim mesleki etik ilkelerini önemli ve çok önemli düzeyde görmekte iken; az önemli gördükleri ilkeler eğitim durumu ile mesleki kıdemlerine göre farklılaşmaktadır. Ayrıca lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde mezunların etik ilkelerin önemliliğine ilişkin görüşleri benzerlik gösterirken, uyma derecesine yönelik görüşleri arasında hiç uyulmadığını düşündükleri ilkeler farklılaştığı sonucuna varmışlardır. Pavlovic (2002) “Perceptions of moral agency among some preschool special needs teachers” adlı çalışmasında, çalışma grubunun çok çeşitli ahlaki zorluklarla karşılaştıkları saptanmıştır, öğretmenlerin bu ahlaki zorluklarla karşılaştığı durumlarda çok az ahlaki dil kullandıkları ortaya konulmuş ve çıkan sonuçlarda öğretmenlerin ahlaki muhakeme becerisinin zayıf olmadığı gerçeğini ortaya koymuştur. Thomas (2012) “New possibilities in thinking, speaking and doing: early childhood teachers professional identity constructions and ethics” adlı çalışmasında erken çocukluk alanında profesyonelleşme sürecine girildiği ve mesleki ilişkilerin etik uygulamalarla ilişkili olması konusundaki beklentilerden bahsetmekte ve okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kimlik yapısı ve ilişki temsilleri üzerinde durmuştur. Duran (2014) “Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerinin ve etik ikilemleri çözümlemelerinin incelenmesi” adlı çalışmasında, öğretmenlerin, etik davranışları algılama düzeylerinin yaş ve mesleki kıdeme göre değişmediği bulunmuştur. Fakat öğretmenlerin etik davranışları algılarının, mezun oldukları bölüme, lisansüstü eğitim yapma durumlarına ve çalıştıkları kurum türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Şişman ve Acat (2003) “Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi” adlı çalışmalarında, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin, etik değerlere ilişkin algılarının, kıdemlilere göre daha olumsuz olduğunu belirlemiştir. Aydoğan’ın (2011) “Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması” incelediği araştırmasında, öğretmenlerin mesleki etik ilkelere büyük ölçüde uyduğu görülmüştür. Tunca, Şahin, Sever ve Aktaş’ın (2015) “Ortaokul

öğrencilerinin algılarına göre öğretmenlerin etik düzeylere uyma düzeyleri” adlı araştırmalarında, öğrencilerin algılarına göre öğretmenlerin mesleki etik davranışlarına uyma düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Boon (2011), “Nitelikli öğretmenler için etik eğitimi” adlı çalışmalarında, üniversitede eğitimi alan öğretmen adaylarının etik eğitimi dersine ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur. Shapira-Lishchinsky (2011), öğretmenlerin karşılaştıkları etik ikilem durumları ve bu durumlar karşısında verdikleri yanıtları inceledikleri araştırma da öğretmenlerin sahip olması beklenen etik davranış ve değerler üzerinde daha fazla durulması gerektiği sonucuna varmışlardır (aktaran Coşkun, 2016). Yapılan araştırmalara baktığımızda öğretmenlerin etik davranışlara farklı düzeylerde uydukları ve öğretmenlerin etik davranış düzeylerinin çeşitli araştırmalarda farklı değişkenlere yönelik farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmamızda da öğretmenlerin etik düzeylerinin cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı, mezun olunan okul, anne ve babanın öğrenim durumu gibikıstaslarda da herhangi bir farklılaşma olmadığı; yaş değişkeninde, ölçeğin alt boyutlarından olan demokrasi ve eşitlik boyutu ($p<.05$) adalet ve ahlak boyutunda ($p<.05$) anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu durum okul öncesi öğretmenlerinin genel olarak mesleki etik ilkerine uyduklarını saptamış ve belli bir olgunluğa eren öğretmenlerin bazı etik ilkelere daha hassas ve dikkatli yaklaştığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Okul öncesi öğretmenlerine yapılan bu çalışma yaş bağlamında ortaya çıkan farklılaşmanın giderilmesi için öğretmen olma yaşının belli bir yaş aralığında tutulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları ve sonucunda bazı öneriler şunlardır:

*Okul öncesi eğitimde meslek etiği konusu önemli bir konudur ve bu konu ile ilgili Türkiye’deki nitel ve nicel araştırmalar arttırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

*Bingöl küçük bir il olduğundan yapılan çalışma 78 öğretmenle sınırlı kalmıştır. Çalışmanın daha geniş kitlelere yapılması sağlanmalıdır.

* Okul öncesi öğretmenlerine lisans eğitimi aldıkları süre zarfında mesleki etik ile ilgili derslerin kapsamlı bir şekilde verilmelidir ve bu dersi alan öğretmen adaylarının mesleki etik ile ilgili karşılaştıkları zorluklar karşısında donanımlı olması sağlanmalıdır.

*Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler gerçekleştirilmelidir.

*Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar özellikle değerler eğitimi, etik ve meslek etiği ile yapılan çalışmaların sonuçları öğretmenler ile paylaşılmalı ve böylece öğretmenlerin öz eleştiri yapabilmeleri sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Aksoy, N. (1999). *Educators beliefs about ethical dilemmas in teaching: A research study among elementary school teachers in Turkey*. <https://googledrive.com/host/0bwyza6ed9smqn0k5qv9ymkhgz00/perspectives/perspectives1999/f18aksoy.html> sayfasından erişilmiştir.
- Arı, M. (2003). Türkiye'de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. M. Sevinç (Ed.). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde (ss.31-35). İstanbul: Morpa.
- Akçamete, G., Kayhan, N., İşcen-Karasu, F., Sardohan-Yıldırım, A. E. & Şen, M. (2016). Professional ethical principles for special education teachers. *SDU International Journal of Educational Studies*, 3(1), 27-44.
- Ay, C. (2005). İşletmelerde etiksel karar almada kültürün rolü. *Yönetim ve Ekonomi*, 12(2), 31-52.
- Aydın, İ. (2013). *Eğitim ve öğretimde etik*. (4.b.). Ankara: Pegem
- Aydemir, F. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi (Adıyaman ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Aydoğan, İ. (2011). Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 87-96.
- Banks, S. (2005). The ethical practitioner in formation: Issues encourage, competence and commitment. *Social Work Education*, 24, 737-753
- Boon, H. J. (2011). Raising the bar: Ethics education for quality teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(7), 76-93.
- Bouteneff, M. C. (2006). *Ethical dimensions of work-related issues faced by public-school principals and resources to help them resolve these issues*. Doctoral Dissertation. Columbia University.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11.b.). Ankara: Pegem.
- Coşkun, N. (2016). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek etiği değerlerine ilişkin görüşleri: Mesleki etik değerlerin kazanımı sürecinde*

- örtük program*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Dayanç, T. (2007). *Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin mesleki etik konusundaki görüşleri ve mesleki etik ikilemleri çözümlene biçimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Doğan, A. E. (2008). *İlköğretim müfettişlerinin mesleki etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Döven, D. C. (2009). *İlköğretim müfettişlerinin uymaları beklenen mesleki etik ilkelerin iş tatmin düzeyleri bağlamında çok boyutlu incelenmesi (İstanbul ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duran, K. (2014). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerinin ve etik ikilemleri çözümlenmelerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Elma, C., Mercan-Uzun, E. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ikilemleri çözümlene biçimleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 279-287.
- Ergüç, N. (2002). *İlköğretim müfredat laboratuvar okulu müdürlerinin mesleki etik ilkelere ilişkin davranışları (Ankara ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Freeman, N. K. (1996). *Professional ethics: A survey of early childhood teacher educators and a curriculum for preservice teachers*. PhD Dissertation. University of South Carolina, USA.
- Gözütok, F. D. (1999). *Öğretmenlerin etik davranışları*. The 3rd International Conference on Teacher Education'da sunulmuş bildiri. 27 Haziran-1 Temmuz, İsrail.
- Hayri, Y. (2010). *İlköğretim okulu yöneticilerinin liderlik yönelimleri ve mesleki etik algıları arasındaki ilişkiler: İlköğretim öğretmenleri örnekleminde ilişkisel bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İşgüden, B. & Çabuk, A. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(16), 59-86.
- Kale, N. (2009). *Felsefiyat*. Ankara: Pegem.

- Kant, İ. (2007). *Ethica etik üzerine dersler*.(O. Özgül, Çev.). İstanbul: Pencere.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kepek, Ö. (2008). *Öğretmenlerin meslek etik ilkelerinin örgütsel vatandaşlık davranışına etkisi (Kocaeli ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Koç, K. (2010). Etik boyutlarıyla öğretmenlik. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 35(373), 13–20.
- Kurtulan, I. (2007). *Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Manolova, O. (2011). *Mesleki etik ilkelere ilişkin türkiye ve moldova'daki ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşleri*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özbek, O. (2003). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ve bunlara uyma düzeyleri*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk-Aynal, Ş., Kumandaş, H. & Eranlı, K. (2013). Okul öncesi öğretmenlerine yönelik Mesleki Etik İlkeleri Ölçeği geliştirme çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 429-442.
- Öztürk, Ş. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin etik ilkelerle ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(1), 365-418.
- Özlem, D. (2004). *Etik ahlak felsefesi*. İstanbul: Say.
- Pavlovic, S. K. (2002). *Perceptions of moral agency among some preschool special needs teachers*. Doctoral Dissertation. West Virginia University, Morgantown.
- Pehlivan-Aydın, İ. (2001). *Yönelimsel, mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem.
- Ross, M. E. (2005). *Teacher education: Approaches for handling daily ethical dilemmas in the classroom*. Doctoral Dissertation. Seattle University.
- Sakin, A. (2007). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşleri ile ahlaki yargı düzeyleri ve öğretmenlik tutumları*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Salopek, M. M. (2013). *Influence of ethics education on moral reasoning among pre-service teacher preparation and social work students*. Doctoral Dissertation. The Pennsylvania State University.
- Scales, R. F. (2002). *Ethics of teaching: Beliefs and behaviors of community college faculty*. Master's Thesis. University of North Texas.
- Steinbrunner, R. K. (2000). *Professional ethics instruction in early childhood practitioner preparation programs in Virginia*. Doctoral Dissertation. George Mason University, Virginia.
- Şişman, M. & Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235–250.
- Thomas, L. (2012). New possibilities in thinking, speaking and doing: Early childhood teachers' professional identity constructions and ethics. *Australasian Journal of Early Childhood*, 37(3), 87-95.
- Tunca, N., Şahin, S.A., Sever, D. & Aktaş, B.Ç. (2015). Ortaokul öğrencilerinin algılarına göre öğretmenlerin etik düzeylere uyma düzeyleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 398-419.
- Uğurlu, C.T. (2010). Öğretmenlerin eğitimi müfettişlerinin etik davranışlarına ilişkin görüşleri. *E-International Journal of Educational Research*, 1(2), 66-78.
- Ünsal, A. (2008). İşletmelerde muhasebe yöneticilerinin etiksel karar süreci. *KMU İİBF Dergisi*, 10(14).
- Vargas, R.A.C. (2001). *The moral profession: A study of moral development and professional ethics of faculty*. Doctoral Dissertation. The University of Texas at Austin.
- Yaran, C. (2010). *Ahlak ve etik*. İstanbul: Rağbet.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. (2010). *Etikliderlik ve örgütsel adalet üzerine bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.